

“การเปลี่ยนแปลงสังคมจากภายใน”

บทสัมภาษณ์ ดร.จารุพรรณ กุลดิลก

อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
หนึ่งในสมาชิกกลุ่มจิตวิวัฒน์

สัมภาษณ์และถอดบทสัมภาษณ์
โดย วิจักขณ์ พานิช

ดร.จารุพรรณ กุลดิลก หรือ พี่จา ถือเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถคนหนึ่งในสังคมไทยในเวลานี้ ด้วยความสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน เมื่อได้มาร่วมกับประสบการณ์การพัฒนาด้านใน ทำให้พี่จามีมุมมองในเรื่องของการทำงานเพื่อสังคม และการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจแปลกไปจากคนรุ่นใหม่ในสังคมทั่วไป ที่ดูเหมือนจะมีแนวโน้มไปในทางการพัฒนาทางวัตถุมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้สัมภาษณ์ได้มีโอกาสพบดร.จารุพรรณ ครั้งหนึ่งที่มีการประชุมแผนงานในเรื่องของการพัฒนาด้านจิตวิญญาณของสสส. แต่ก็ไม่ได้มีโอกาสได้พูดคุยกันนอกจากการแนะนำตัวและทักทายกันตามปกติ มาในโอกาสนี้ เห็นว่าน่าจะเป็นโอกาสดีที่จะได้สัมภาษณ์พี่จา ให้เพื่อนๆสยามเสวนาได้เรียนรู้จากเส้นทางชีวิตที่น่าสนใจของคนรุ่นใหม่ท่านนี้

การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย นอกจากจะต้องมาจากการเรียนรู้ให้เข้าใจความซับซ้อนของสังคมอย่างลึกซึ้ง เรายังต้องการการเปิดใจที่กว้างเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และการที่จะเรียนรู้เช่นนั้นได้ การพัฒนาด้านใน ในเรื่องมิติด้านของจิตใจ เป็นเรื่องที่จะขาดไปเสียไม่ได้เลย เมื่อเราก้าวข้ามพ้นความรู้สึกแห่งตัวตนภายในจิตใจของเรา จิตเราก็มองเห็นการไปสู่ความไพศาล เมื่อจิตได้เข้าใจความจริงที่ไพศาล เราก็จะสัมผัสได้ถึงความงามของการใช้ชีวิตอย่างเกื้อกูลกันในสังคม สิ่งนี้พี่จาได้สะท้อนให้เห็นเป็นอย่างดี จากชีวิตของการทำกิจกรรมเพื่อผู้อื่นตลอดช่วงเวลาของการใช้ชีวิตในต่างประเทศและชีวิตการทำงานในปัจจุบันของเธอ

ในฐานะตัวแทนของสยามเสวนา รู้สึกมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสสัมภาษณ์พี่สาวผู้แสนดีท่านนี้ และหวังว่าเพื่อนๆ คงได้เรียนรู้จากการพูดคุยของเราไม่มากนักน้อยครับ

วิจักขณ์ : สวัสดีพี่จาดครับ อยากให้พี่จาดเล่าประวัติก่อนหน้าที่จะมาทำงานเป็นอาจารย์ที่มหิดลให้ได้ทราบ
นิดนึงครับ

จาร์พรรณ : พี่เรียนที่วิศวกรรมมหิดล ถือเป็นรุ่นแรก จบเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๖ จากนั้นจึงไปเรียนต่อที่ประเทศ
อังกฤษ ที่เมืองเบอร์มิงแฮม ปริญญาโทสาขา Biochemical Engineering แล้วไปเรียนต่อปริญญาเอกที่
ประเทศเยอรมัน สาขา Food Engineering จาก Berlin University of Technology ที่เมืองเบอร์ลิน คือ จริงๆ
แล้วพี่สนใจเรื่องอาหารนะค่ะ เพราะเหตุที่ว่าเมื่อตอนเด็กๆ เคยป่วยหนักเพราะโรคอาหารเป็นพิษ ก็เลยทำให้
มาสนใจเรื่องเคมี เรื่องอาหาร อะไรทำนองนี้

วิจักขณ์ : สังเกตว่าพี่จาดไม่ได้ไขว่เขวเลยนะครับ เรียนตรงตามสิ่งที่สนใจมาตลอด

จาร์พรรณ : ตอนเด็กๆ ก็ไขว่เขวเหมือนกันนะว่าจะไปเรียนหมอหรือเรียนวิศวะ แต่พอเฝ้าดูดีมีคุณลุงที่
สนิทกันเป็นหมอ คุณลุงก็บอกว่าอย่าไปเรียนหมอเลยลูก เพราะว่าลูกจะไม่ได้นอน ก็เลยมาเลือกวิศวะ แล้วก็
เรียนวิศวะเคมี เพราะสนใจเรื่องเนี่ย พวกเครื่องปรุงอะไรพวกนี้ ก็จริงๆนะตอนเด็กๆ ก็คิดว่ามันคงเกี่ยวกับเรื่อง
ทำกับข้าวหมด สนใจเพราะที่ป่วยเพราะอาหารเป็นพิษนั่นล่ะค่ะ

วิจักขณ์ : และดูเหมือนว่าที่พี่เรียนมาทุกอย่างก็ได้นำกลับมาใช้ ได้กลับมาสอนนักเรียนที่เมืองไทย ได้
ทำงานในสาขาที่มีความสนใจตั้งแต่เด็ก

จาร์พรรณ : คือพี่มาตัดสินใจได้ว่าอยากจะกลับมาเป็นอาจารย์ตอนไปเรียนที่อังกฤษ พอจบโทที่อังกฤษ
อาจารย์เค้าก็เปิดโอกาสให้เราได้สอน จึงรู้ว่าตัวเองชอบการเป็นอาจารย์ ชอบการสอนหนังสือ ได้อยู่กับเด็กๆ
ก็เลยคิดได้ว่าจะไปเรียนเอก อาจจะต้องรู้ให้มากที่สุด เพื่อจะได้กลับมาสอนหนังสือ

วิจักขณ์ : จากที่ฟังพี่เล่า ผมสงสัยว่าจากความสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์ เคมี และอาหาร ไม่ทราบว่ามีชีวิตพี่
จาดได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับงานด้านสังคม ความสนใจในเรื่องของวัฒนธรรมไทย สังคมไทยได้อย่างไรครับ

จารย์พรรณ : คือพี่ก็ทำกิจกรรมมาตลอดตั้งแต่เด็กๆเลย พี่เรียนที่สาธิตเกษตรฯ เรียนไปก็ทำกิจกรรมไปด้วย เป็นหัวหน้าชั้นบ้าง ชุมนุมเชียร์ ประธานสี ตอนเรียนวิศวะที่มหิดล ก็ทำกิจกรรมของสมาคมนักศึกษาคณะวิศวะฯ มาหยุดไปตอนไปเรียนที่อังกฤษ

วิจักขณ์ : ไปเยอรมันก็ไปทำต่อ....

จารย์พรรณ : (หัวเราะ)....คะ พอไปเยอรมันก็นักเลย...เพราะตอนอยู่อังกฤษมันไม่มีแนวร่วมมั้ง

วิจักขณ์ : แสดงว่าที่เยอรมัน มีคนที่สนใจ ดินตัวเรื่องสังคม เรื่องประเทศไทยเยอะ

จารย์พรรณ : อ้อ คนสนใจทำกิจกรรมต่างๆ เยอะ ...เยอะมาก

วิจักขณ์ : อยากให้พี่จำลองเล่าถึงเรื่องราวตอนช่วงที่อยู่ที่เยอรมันให้ฟังหน่อยครับ

จารย์พรรณ : คะ..คือ มีพี่อยู่คนนึงที่มี친ชมเค้ามาก ชื่อ สนธิยา เหมือนพระวงศ์ หรือ พี่โด่ง จริงๆเค้าเป็นผู้พิพากษา แต่พอเค้ามาเรียนปริญญาเอกนี้ เค้าactive มาก สนใจเรื่องสังคม เรื่องความคิดของต่างวัฒนธรรม พี่เค้าก็มาเป็นนายกสมาคมนักเรียนไทยในเยอรมัน เพราะพี่ได้เจอคนๆนี้ทำให้พี่มีความมั่นใจในการทำกิจกรรม โดยไม่ต้องคิดว่าตัวเราจะเหนื่อยเหนื่อยอะไร พี่โด่งจะเป็นคนที่น่างงๆเค้าพมมาก พี่เค้าเข้ามารื้อฟื้นสมาคมที่มันดูเหมือนจะเงียบเหงามานาน ทำให้น้องๆได้ลุกขึ้นมาทำกิจกรรมกันด้วยความ active มีความคิดที่ว่า จะสามารถจะเรียนรู้อะไรได้มากขึ้น

นอกจากนั้นก็มีพี่แม่บ้านคนไทย ที่ไปอยู่ที่นั่นเป็นสิบปีแล้ว ชื่อ คุณศิริลักษณ์ ชมิษฐ์ กับอีกคนคือ คุณแสงจันทร์ เฟรเดริช ลุกขึ้นมาช่วยสังคมไทยให้ผู้หญิงไทยดีขึ้น เพราะภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยที่นั่นก็มักจะถูกมองอีกแบบนึงนะคะ พี่เค้าก็ทำอะไรที่แหวกออกไป เช่น ทำหนังสือชาวไทย ให้คนไทยที่นั่นได้ตื่นตัว รู้ข่าวสาร มีการพบปะกัน พี่ก็รู้สึกเคารพและทั้งพี่ทั้งสองคนนี้นะมาก ก็เลยได้ไปช่วย ได้สนิทกับแม่บ้านคนไทยที่นั่น และได้คลุกคลีกับชีวิตแบบชาวบ้านของที่นี่จริงๆ

วิจักขณ์ : อยากให้พี่จ๋าได้พูดถึงกิจกรรมที่พี่ทำที่เยอรมันซักนิดครับ ว่าพี่ได้ทำอะไรบ้าง

จารุพรรณ : มันมีหลายกลุ่มนะคะ มีกลุ่มชาวไทย กลุ่มสมาคมนักเรียนไทยในเยอรมัน แล้วก็กลุ่มศูนย์ชุมชนชาวไทยในเบอร์ลิน อันสุดท้ายจะค่อนข้างเกี่ยวกับเรื่องผู้หญิงไทยในเบอร์ลินค่อนข้างเยอะ จริงๆก็มีทำกันสองคนละคะ คือ พี่แสงจันทร์กับพี่ พี่แสงจันทร์หรือพี่ดัก เค้าจะเป็นคนที่ active มาก ทำอะไรเยอะแยะไปหมด ทั้งสอนภาษาไทยให้ผู้หญิงไทยที่นั่น กิจกรรมร่วมกับสถานทูต เช่น ไปเชิญครูเล็ก ภทราวดี มาสอนรำไทยให้กับพวกลูกครึ่งหรือลูกคนไทยที่มาอยู่ที่เยอรมัน ซึ่งพี่ว่ากิจกรรมนี้ดีมาก เพราะผู้หญิงหรือเด็กๆที่ไปอยู่ที่โน้นตั้งแต่เล็ก บางทีก็เขียนไม่ได้ อ่านไม่ได้

ไปช่วยเค้าทำแบบนี้ก็เลยทำให้ซี้กับพี่เค้า ก็เลยทำกิจกรรมพวกนี้ไปด้วยความสุข ส่วนใหญ่พี่จะไปช่วยเค้าซะมากกว่าคะ ก็สะเปะสะปะ อะไรที่เค้ามาขอให้ช่วย เราไปช่วยได้ก็ช่วย มีงานวัดก็ไปนิมนต์พระมา มีพระที่ท่านเป็นลูกศิษย์ของท่านดิช นัท ฮันห์ มาที่เบอร์ลิน พี่ก็ได้นิมนต์มาทำกิจกรรมการภาวนาร่วมกัน ซึ่งมันก็สะเปะสะปะพอสมควร ไม่ได้มีทิศทางอะไรหรอกคะ ทำไปเรื่อยๆ เพราะเราต้องเรียนด้วยใจ ก็ไม่ได้ไปกำหนดกิจกรรมอะไรให้เค้ามากมาย

ส่วนทางสมาคมนักเรียนไทย ก็จะมีกิจกรรมที่ทำกันอยู่แล้ว เค้าก็จะมีกรรมการของสมาคม แต่ด้วยพี่เป็นเลขานุการของศูนย์ชุมชนชาวไทยในเบอร์ลิน พี่ก็เลยไม่ได้เข้าไปร่วมเป็นกรรมการของสมาคมนักเรียนไทย

วิจักขณ์ : ลักษณะของการทำงานของนักเรียนไทยที่นั่น สามารถติดต่อถึงกันหมดทั่วทั้งเยอรมันเลยหรือครับ

จารุพรรณ : ก็คือจะมีสมาคมนักเรียนไทยในเยอรมันที่เป็นศูนย์กลาง แล้วก็กลุ่มนักเรียนไทยตามเมืองต่างๆ ซึ่งเค้าก็มี website ของเค้า ก็สามารถติดต่อส่งข่าวกันได้ทางอีเมลแล้วก็ webboard ถึงแม้จะอยู่ต่างเมืองกันก็ยังสนิทกันได้เพราะได้คุยผ่านทางwebboard กันแทบทุกวัน

กิจกรรมตอนที่พี่อยู่มันก็เยอะมากนะคะ เพราะมันมีองค์กรโน้น องค์กรนี้ แต่พอประชุมกันก็จะคุ้นหน้าคุ้นตา เพราะมักจะเป็นกลุ่มเดิมๆ จะมีสถานทูต มีบ้านหญิง มีสมาคมนักเรียนไทย สมาคมวัด ฯลฯ ก็เหมือน community ในประเทศไทยนะ เพียงแต่ว่ามันย่อยลงมาหลายร้อยเท่า

วิจักขณ์ : เมื่อครู พี่จ๋าได้พูดถึงว่าพี่ได้เคยเชิญลูกศิษย์ท่านดิช นัท ฮันห์ ไปสอนภาวนาที่เยอรมัน แล้วผมก็ทราบมาว่าชีวิตพี่จ๋าได้เข้าไปสัมผัสและเรียนรู้จากหมู่บ้านพลังที่ฝรั่งเศสด้วย เรื่องของการภาวนา และศาสนาพุทธนี้เป็นความสนใจของพี่มาตั้งแต่แรกเลยรึป่าวครับ

จารุพรรณ : เนื่องจากอ.สุลักษณ์ เดินทางไปเยอรมันบ่อยมาก (วิจักขณ์: (หัวเราะ) อาจารย์ส. อีกแล้ว)... และด้วยความที่พี่แสงจันทร์ เฟรเดริช (พีตัก) สนทนากับอ.สุลักษณ์มาก พี่ก็เลยได้ทำหน้าที่เป็นคนขับรถให้อ.สุลักษณ์ ตอนอยู่เยอรมัน จะเรียกได้ว่า สามคนที่พี่เอ่ยถึงนี่แหละที่ทำให้ชีวิตพี่ผกผันเลยนะ สาวสามคนเนี่ยะ ก็คือ พี่โต้ง จะพาพี่ไปเจอนักเรียนไทยในเยอรมันเยอะ พีตักจะทำให้พี่ได้เจอคนไทยเยอะ รวมถึงนักปราชญ์อะไรต่ออะไร ส่วนพี่ศิริลักษณ์ ทำให้พี่รู้จักการทำงานเพื่อสังคมแบบ professional มาก

พี่ได้เจอกับอ.สุลักษณ์บ่อยครั้ง อาจารย์ก็แนะนำให้อ่านหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ พี่ก็ได้อ่านหนังสือของท่านดิชนันทันห์ แล้วมาวันนึงก็นัดเพื่อนก็คือพี่โต้งนี่แหละ ไปที่หมู่บ้านพลัมที่ฝรั่งเศส ก่อนไปก็ไม่ได้คิดอะไรเลย ไม่ได้คิดว่าจะได้เจอท่านดิชนันทันห์ด้วย อายากจะดูแค่ว่าเค้าภาวนาอะไรกันยังงี้มากกว่า

วิจักขณ์ : ก่อนหน้านั้นพี่จายเคยสนใจเรื่องพวกนี้มาก่อนมั๊ยครับ

จารุพรรณ : อ้อ แทบจะไม่เลยก็ว่าได้ อยู่เมืองไทยพี่ไม่ค่อยมีโอกาสที่จะได้คุยกับพระ ที่มานั่งคุยกับเราได้จริงๆ พระพุทธศาสนาในตอนนั้นก็คงเป็นแค่ในเรื่องพิธีกรรมซะมากกว่า ก็น่าจะเป็นเพราะการได้มาที่เยอรมันนี่แหละค่ะ เพราะพีตักอีกนั่นแหละค่ะ ที่พาพี่ไปพบกับพระอาจารย์ท่านนึง ชื่อหลวงปู่บุญฤทธิ์ ตอนนี้อายุประมาณ ๙๐ แล้ว พี่ก็มีโอกาสได้คุยกับท่าน คือคุยแล้วถูกคอนะค่ะ พี่ก็จะเคารพท่านมาก ทำให้หันมาสนใจพระพุทธศาสนา คุยเรื่องโน้นเรื่องนี้ คุยกันได้ทุกเรื่อง ท่านก็เมตตามาก ก็เลยได้ใกล้ชิดพระในช่วงที่ไปที่เยอรมัน พอได้ไปหมู่บ้านพลัม ก็ได้ไปเจอพระภิกษุณีคนไทยที่นั่นอีก ก็ถือว่าโชคดีมาก ท่านก็จะคอยอธิบายอะไรให้ฟัง ทำให้พี่รู้อะไรขึ้นเยอะเลย

วิจักขณ์ : ได้เจอท่านดิชนันทันห์ด้วยมั๊ยครับ

จารุพรรณ : ได้ค่ะ ได้เจอท่าน แล้วก็เจอหลวงแม่จั้งคม ที่เป็นคล้ายๆกับศิษย์รุ่นน้องของท่านนันทันห์ ท่านเป็นภิกษุณีชาวเวียดนาม เคยเป็นactivist เวียดนาม แบบว่าactive มาก ตอนนั้นท่านเพิ่งบวชเป็นพระ

วิจักขณ์ : ได้ไปที่หมู่บ้านพลัม ได้พบท่านนันทันห์ แล้วได้ความรู้สึกอะไรกลับมาบ้างครับ

จารุพรรณ : ช่วงแรกๆก็งงๆนะ พี่ว่าวัฒนธรรมมันต่างกันโดยสิ้นเชิง คือ เรานึกว่าการปฏิบัติเนี่ยต้องอยู่ในสเกลเล็กๆ ไปนั่งเจียบๆ อยู่กับกลุ่มเล็กๆจะได้ความสงบมากกว่า แต่ไปหมู่บ้านพลัม คนไปเป็นพัน

วิจักขณ์ : โห มันใหญ่ขนาดนั้นเลยนะครับ

จารย์พรณ : ค่ะ แค่ว่าอย่างเดียวก็น่าเข้าไปสามร้อยกว่าแล้ว แล้วลูกศิษย์ก็มาแบบเจ็ดแปดร้อย พันกว่า ช่วงแรกๆเห็นก็คิดว่า ปฏิบัติกันน้อยเนอะ วันๆไม่เห็นทำอะไรเลย ไม่เห็นนั่งสมาธิกันเลย ไปด้วยความสงสัย เยอะมาก มีเรื่องตลก คือ ก่อนไปเนี่ยพี่ไปดูคล้ายๆละครเวที ชื่อ The Name of the Rose ซึ่งมันเป็นเรื่องเกี่ยวกับความหายนะ ความล่มสลายในโบสถ์คริสต์นะค่ะ แล้วก็มีความตลกกรรม บาทหลวงตายอะไรทำนองนี้ แล้วไปดูเรื่องนั้นะ วันรุ่งขึ้นก็ไปหมู่บ้านพลัมกันเลย เราก็เลยไปกันด้วยความไม่ไวใจนะ ตลกดี ไปถึงก็ไปสงสัยทำนองว่ามันจะมีเรื่องอะไรแบบนั้นรึเปล่า

วิจักขณ์ : แล้วมีจุดอะไรที่คลั่งมึนครับ

จารย์พรณ : มีจุดคลั่งนะ คือ ถ้ามีโอกาสไปหมู่บ้านพลัมเนี่ย ก็ควรมีเวลาอยู่ที่นั่นอย่างน้อยซักอาทิตย์นึง มันจะมาเข้าใจช่วงวันที่ ๓-๔ ที่นั่นจะมีบรรยากาศเหมือนมหาวิทยาลัยเลย เหมือนโรงเรียน คือ ตอนเช้ามีเล็คเชอร์เก้าโมงถึงเที่ยง ท่านดุษฎีบัณฑิตจะเป็นคนเล็คเชอร์เอง พูดให้ฟังไป คนก็นั่งหลับกันไป แปลเป็นหลายภาษามาก ทั้งอังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส สเปน เวียดนาม แล้วก็มีการแปลแบบชั้นเยี่ยม

วิจักขณ์ : แล้วท่านพูดภาษาอะไรครับ

จารย์พรณ : แล้วแต่ค่ะ ท่านจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ สมมติวันนี้พูดเวียดนาม พรุ่งนี้ก็พูดอังกฤษ วันต่อไปก็พูดฝรั่งเศส สลับกันไป ท่านพูดได้หลายภาษาค่ะ ตอนบ่ายก็มีการพูดคุย สนทนาธรรมกัน นั่งกันเป็นวง แยกกันไปเป็นกลุ่มๆ เป็นfamily เค้าก็จับพวกพี่ไปอยู่กับ family นึงที่เป็นคนอเมริกันกับคนอังกฤษ หลังจากสนทนาธรรมกันตอนบ่ายก็มี working meditation ก็ไปนั่งเก็บขยะ ไปทำปุ๋ย อะไรแบบนี้ แล้วตอนเย็นก็จะมีที่เค้าเรียกว่า total relaxation คือ สมาธิ โยคะ หรือนอน เป็นการผ่อนคลาย ก่อนเข้านอนก็มีgroup meeting อีกครั้งนึง ต้องไปอยู่มากกว่าอาทิตย์นะถึงจะดี ไม่งั้นอาจจะไม่เข้าใจ

เหมือนอย่างพี่ ตอนแรกที่พี่คิดว่าเค้าไม่ได้ฝึก ที่จริงนะกลับเป็นว่าที่นั่นเค้าฝึกเข้มมากเลย ทุกๆ๑๕ นาที จะมีเสียงระฆังตี ดัง เป็นการเตือนให้มีสติ พอถ้ามีระฆัง ดัง จะทำอะไรอยู่ก็ต้องหยุดการกระทำนั้นหมด แล้วกลับมาที่ตัวเอง รู้สึกดีค่ะ รู้สึกสดชื่น เวลาถ้าสมมติอยู่กับตัวเองจริงๆนะ

ในตอนนั้นพี่ก็มีความรู้สึกว่ ถ้าตัวเรามีอีโก้สุดๆนะ ว่าเถรวาทเราดี เราเน้นความสงบแล้วหลุดพ้นได้ เราก็น่าจะลองคิดกลับกันว่า ถ้าเราเกิดมาเป็นคนเวียดนาม ในวัฒนธรรมแบบนี้ แล้วเราสามารถทำให้คนเห็น เป็นการเผยแพร่ศาสนาได้ขนาดนี้ คือเอาศาสนาพุทธไปเรีงร่อยกับวัฒนธรรมต่างประเทศ ของฝรั่งเศสของอเมริกาได้ขนาดนี้ มีลูกศิษย์ลูกหาที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธมากมาย ก็น่าทึ่งมาก ก็เลยรู้สึกว่ ประสบการณ์นั้นมันมาเคาะอีโก้ของเราแตกกระจายกระจ่

วิจักขณ์ : ครับ เห็นได้ชัดว่ ประสบการณ์ครั้งนั้นที่หมู่บ้านพลัม ทำให้พี่ได้เรียนรู้ะไรมากมาย เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอันึงของชีวิต แล้วหลังจากนั้นพี่ก็ต้องกลับไปเรียนทางวิทยาศาสตร์อีก เรียนจบก็กลับมาสอนหนังสือด้านวิศวะเคมี อาหาร อยากรบว่ พี่ารู้สึกว่ มันขัดแย้งกันบ้างมัยครั้บ พี่ได้นำเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาเป็นส่วนึงของชีวิตยังงั้บ้าง

จารย์พรณ : เป็นส่วนึงของชีวิตเลยคะ คือ ด้วยความที่พี่...อ้อ พียอมรับนะว่ จริงว่ แล้วพี่ก็สับสนมาเรื่อยว่ เอ๊ ไข่เน่หรือ ไข่เน่หรือ จนมีอยู่วันึง ท่านดิชไนท์ฮันท์ พูดออกมาว่ “คนเราเนี่ย มันขาดความเชื่อถือกันจริงว่ะ” คือ สังคมทุกวันนี้มัน lack of trust จริงว่เลยนะ มันกระแทกใจเราพอดี

ที่นี้พี่ว่ เรื่องนี้มันเป็นเรื่องสำคัญของชีวิตเลย เพราะว่ไม่ว่าเราจะทำงานอะไร อยู่ที่ไหน เราต้องทำด้วยใจ เราถึงจะมีพลัง และที่สุดแล้วไม่ว่าเราจะแยกไปทำงานสาขาอะไร อย่างน้อยๆเราก็มีความเป็นมนุษย์ แล้วก็เพื่อนกันทุกคน งานเนี่ยเป็นแค่ส่วนึงที่ทำให้เกิด production อะไรออกมาแค่นั้นเอง แต่ว่าในที่สุดแล้วเราก็ต้องเรียนรู้มากกว่านี้ เรียนรู้ในแง่อื่นๆด้วย

วิจักขณ์ : ซึ่งณ ตอนนั้น พี่จาก็ไม่ได้เห็นว่ สิ่งที่พี่ได้จากหมู่บ้านพลัม ขัดแย้งกับสิ่งที่พี่เรียนอยู่

จารย์พรณ : ไม่ขัดแย้งเลยคะ พี่รู้สึกเข้าใจอะไรขึ้นเยอะเลย คือไม่ว่าเราจะไปทำงานในแขนงไหน แต่เราสามารถมองเห็นกันได้ด้วยความสนใจ เออ..นี่เราเป็นเพื่อนร่วมโลก เราต้องมาช่วยกัน มันเหมือนมาช่วยการทำงานมากกว่า

วิจักขณ์ : ประสบการณ์ที่หมู่บ้านพลัม ผ่านมาได้ก็ปีแล้วครั้บ

จารย์พรณ : ก็ประมาณสองปีแล้วนะคะ บังเอิญที่พี่ได้รู้จักกับพระภิกษุณีคนไทยที่นั่นด้วย หลังจากนั้นก็ยังสนิทกับท่านมาโดยตลอด ท่านเป็นส่วนึงของความเปลี่ยนแปลงในตัวพี่เลยก็ว่าได้ คือว่ เพราะท่าน ทำให้พี่แปรเปลี่ยนมาทำกิจกรรมด้านนี้มากขึ้น ตอนนั้นได้ไปสั้ญญ์สัญญา กับท่านไว้ ว่ จะช่วยเรื่องที่ท่านได้ถูกรับเชิญมาเมืองไทย

กลับมาเมืองไทยปี๊ ก็กิจกรรมแรกเลยที่พี่ทำ ก็คือ จัด retreat ของหมู่บ้านพลัมในเมืองไทย งานนั้นเป็นงานที่ค่อนข้างใหญ่เป็นที่สนใจ ก็มีน้องๆที่ทำงานกับอ.สุลักษณ์ มาช่วยกันทำ

วิจักขณ์ : รู้สึกว่าอาจารย์สุลักษณ์จะเข้ามาเป็นตัวเชื่อมให้เราหลายๆคน ได้มารู้จักกัน

จารย์พรรณ : ใช่ ตอนที่พี่อยู่ที่หมู่บ้านพลัมนะ พี่คิดถึงคนอยู่สองคน คือ อ.สุลักษณ์ กับท่านพุทธทาส ประสพการณ์ที่หมู่บ้านพลัมทำให้พี่เข้าใจในสิ่งที่อ.สุลักษณ์ พูดขึ้นเยอะเลยคะ

วิจักขณ์ : มาถึงปัจจุบันกันบ้างครับ อยากจะทราบว่าคุณนอกจากเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่คณะวิศวะ มหิดล พี่ก็ยังทำงานอะไรอีกบ้างครับ ความสุขของการทำงาน ความสุขของชีวิต ณ ตอนนี มีอะไรบ้าง

จารย์พรรณ : จริงๆแล้วงานทุกอย่างที่ทำอยู่ก็ไปด้วยกันนะคะ ไม่ว่าจะเป็นงานสอน แล้วก็งานที่ทำร่วมกับอ.หมอประเวศอยู่ด้วย แล้วก็มิกซ์กับกลุ่มเพื่อนๆที่รวมตัวกัน ชื่อกลุ่มวงล้อ ทุกอย่างที่ทำอยู่นี้ก็เป็นงานหมด แล้วพี่ก็ยังไปจับกับนักวิชาการที่ศึกษาปัญหาเรื่องภาคใต้ด้วย

วิจักขณ์ : งานที่พี่ทำร่วมกับอ.หมอประเวศ นั้นก็คือ กลุ่มจิตวิวัฒน์ เป็นมายังไงถึงมาทำตรงนี้ได้ครับ

จารย์พรรณ : พี่มาทำจิตวิวัฒน์ก็เนื่องมาจากการชักชวนของอ.ประเวศนะคะ พี่เคยเจอและได้รู้จักกับท่านในงานแสดงผลงานทางวิชาการของนักเรียนไทยในเยอรมัน ท่านคงเห็นพี่มีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับทางจิตวิญญาณ พอติดตอนที่กลับมาพี่ก็ได้มาทำเรื่องการภาวนาของหมู่บ้านพลัมด้วย อ.ประเวศน่าจะเห็นว่าพี่มีความสนใจทางนี้ ก็เลยชักชวนพี่เข้ามา อาจจะเรียกได้ว่า มาเป็นแรงงานมั่ง (หัวเราะ) เพราะว่า..อย่างที่วิจักขณ์ ได้เห็นละนะ คนส่วนใหญ่ในกลุ่มนั้น ก็จะเป็นคุณลุง คุณป้า ที่น่ารัก ซึ่งพี่มองว่า พวกเราคงเป็น generation ใหม่เป็นน้ำใหม่ นะ คือ ท่านเองท่านชัดแล้ว ในวิถีทางของท่าน ก็คงต้องมีคนรุ่นใหม่ๆ มานั่งฟัง หรือมา confirm หรือ มาเป็นแรงงานอะไรตรงนี้ ซึ่งพี่ก็ตั้งใจมากที่มีโอกาสได้ไปนั่งตรงนั้น ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะ qualified อะไรขนาดนั้น ไม่ได้คิดว่าจะไปทำอะไรให้ได้เกิดประโยชน์เหมือนท่าน จะไปนั่งทัดเทียมกับท่าน คงทำไม่ได้หรอกคะ คือท่านแต่ละคนในนั้นก็สุดยอดเลยนะ อย่างอ.ประเวศเนี่ยสุดยอดเลย ท่านไม่ได้หยุดเลยจริงๆ ยอมแพ้เลย ยังคิดเลยว่าถ้าเราอายุขนาดท่าน เราจะได้ขนาดนั้นรึเปล่า นานับถือมากเลยล่ะคะ

วิจักขณ์ : อยากให้พี่จาวุฒถึงจิตวิวัฒน์ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งในนั้นซักนิดละกันครับ เอาแบบที่ว่าเป็นความคิด ความรู้สึกของพี่จริงๆ

จารุพรรณ : ในความเห็นของพี่ พี่มักจะชอบนำมาประยุกต์กับเรื่องที่พี่สนใจ เรื่องที่พี่เรียนมา อย่างเช่นเรื่องคอมพิวเตอร์ เช่น งานทางด้าน IT ที่เค้าฮิตๆกันเนี่ย มันจะแบ่งเป็นสองแบบ คือ แบบที่เอาคอมพิวเตอร์เข้าไปช่วยประยุกต์ ทำงานให้กับองค์กรต่างๆ ไปช่วยโน่นช่วยนี่ วางแผน เช็กระบบ LAN, Intranet หรือระบบบริหารองค์กร กับอีกแบบหนึ่งคือ การพัฒนาตัว IT เอง เช่น พวกคณิตศาสตร์ชั้นสูง เครื่องหมายบวกลบ ที่จะมาช่วยพัฒนาว่าตัว IT จะดีขึ้นได้อย่างไร

เช่นเดียวกันกับเรื่องจิตวิญญาณ จิตวิญญาณเนี่ย ถ้าเกิดเราสามารถนำไปช่วยในองค์กร หรือชุมชน คนที่อยู่กันเป็นสังคม หรือ สังคมนะเนี่ย ถ้าเรามีเรื่องนี้เข้าไปซึมแทรกในเรื่องของการจัดการ เป็นการทำงานด้วยใจ ไม่ได้เป็นศัตรูกัน เอื้อเพื่อเอื้อเผื่อต่อกัน เรื่องจิตวิญญาณจึงสำคัญ และช่วยได้แน่นอน หรือว่าในสังคมไทย ถ้าเรื่องจิตวิญญาณเราสามารถสื่อถึงกัน เราจะเป็นสังคมที่น่าอยู่ขึ้นมาก

ในอีกแบบก็คือว่า การพัฒนาตัวจิตวิญญาณเอง มันจะมีการวิวัฒนาการไปนะค่ะ ที่นี้เมื่อเราพอจะรู้ว่ามันเป็นแบบนี้ เราก็พยายามหาว่ามันมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ที่ไหนกันบ้าง การที่จะพัฒนาได้นั้น อย่างที่อ.ประเวศพูดบ่อยๆ ก็คือ ทำยังไงให้จะเป็นการพัฒนาที่ทำให้คนในสังคมมีจิตใหญ่ เหมือนกับธรรมชาติ ซึ่งเราก็ต้องเข้าใจธรรมชาติของจิตด้วย ซึ่งการที่เราจะเข้าใจธรรมชาติของจิตได้ ก็คือ ต้องเอาความรู้ที่มีจากที่ต่างๆ ทั่วโลก มาประมวลเข้าด้วยกัน ก็เลยดึงคนกลุ่มตรงนี้เข้ามา เพื่อว่าจะได้นำประสบการณ์ที่มีของตัวเองมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทุกครั้งที่มาประชุมกัน ก็จะมีเรื่องอะไรใหม่ๆ ให้ได้มาพูดคุยกัน พี่เคยพูดถึงประสบการณ์ของพี่ที่หมู่บ้านพลัม ก็มีวิจิตร มีดรูฟัส มาพูดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยยุโรป แล้วก็มือ.กรินทร์มาพูดเรื่องสุนทรียภาพ คือ การที่เราสามารถเข้าถึงสุนทรียภาพ จากต้นไม้ ดอกไม้ ธรรมชาติ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้พี่มองว่ามันเป็นวิวัฒนาการนะค่ะ ในหลายๆด้าน ในหลายๆแขนง แล้วเราก็มานำมาสู่กันฟัง แล้วเราก็มองว่าน่าจะมีวิธีที่รวมความรู้เหล่านี้เข้าด้วยกันได้

อ.ประเวศได้พูดบ่อยในเรื่องของคานจิด คือ การที่เราเปลี่ยนแปลงอะไรซักอย่างหนึ่งเนี่ย เราต้องเข้าใจให้ลึกซึ้ง เพื่อให้เข้าใจถึงจุดกลางที่เราจะจิด เราต้องเข้าไปให้ถึง mental thinking เพื่อที่จะมีผลให้เกิด new process จนในที่สุดเปลี่ยนแปลงเป็น new structure

เพราะฉะนั้นถ้าเราเข้าใจเรื่องต่างๆถึงแก่นของมันจริงๆแล้วเนี่ย มันคงมีพลังที่จะพอไปเปลี่ยนอะไรให้มันดีขึ้นได้ คนไทยคงมีความสุขกันมากขึ้น แล้วจิตวิวัฒน์นี้ก็เป็โครงการของ สสส. ซึ่งก็เป็นองค์กรที่สนับสนุนในเรื่องของการสร้างเสริมสุขภาพให้กับคนไทยและสังคมไทย โครงการนี้ก็เกี่ยวเนื่องกับสุขภาพในมิติด้านจิตวิญญาณ ซึ่งก็หวังว่าจะมีผลให้คนมีสุขภาพดีขึ้นได้

ที่เห็นเหมือนว่าทุกคนคิด และทำงานตรงนี้อย่างจริงจังกันมาก ไม่ใช่เราจะพาสังคมไทยวิ่งไปไหนหรอกนะค่ะ ตรงกันข้าม เราอยากให้สังคมไทยได้พักผ่อนกันบ้าง ได้อยู่นิ่งๆกันบ้าง คือ รถมันวิ่งเร็วเหลือเกิน แล้วเหมือนกับคนไทยกำลังวิ่งตามรถกันนะค่ะ เราก็พยายามจะบอกว่า เตี่ยๆ หยุดก่อน หยุดอยู่นิ่งๆกันก่อนม๊ย

วิจักขณ์ : ตรงนี้พี่จามองว่า สังคมไทยน่าจะหันกลับมามองตัวเองให้ดีขึ้น ว่าขณะนี้เราทำอะไรกันอยู่

จารย์พรรณ : พี่แค่รู้สึกว่ คนในสังคมไทยตอนนี้กำลังเหนื่อยเห็ด เห็ดเหนื่อยกันมาก ในแง่ของการทำงาน หาเงิน หาทอง เศรษฐกิจ ริ่งตามกัน อยากจะมีโน่นมีนี่ สร้างโน่นสร้างนี่ เหมือนกับไม่ได้มีความสุขจริงๆ

วิจักขณ์ : ท้ายสุด ก่อนจะจบการสัมภาษณ์ ผมอยากให้พี่จา ฝากอะไรถึงน้องๆสยามเสวนา ชักนิดละกันครับ

จารย์พรรณ : พี่ก็อยากจะขอฝากว่า ถ้าเราคิดว่สิ่งที่เราต้องการทำนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง ก็ขอให้ทำไปเต็มที่แล้ว แต่ก็มึข้อหนึ่งนะคะที่พี่จะพูดกับลูกศิษย์เสมอๆ นั่นก็คือ เราต้องไม่จำกัดตัวเองไม่ให้เรียนรู้อะไรใหม่เพิ่มเติม การเรียนรู้อะไรใหม่ๆตลอดเวลา เป็นข้อหนึ่งที่พี่มองว่มีความสำคัญมาก

ทั้งท้ายจากผู้สัมภาษณ์

การพูดคุยกับพี่จารย์พรรณในครั้งนี้ ผมสัมผัสได้ชัดเจนถึงคามงดงามภายในที่ผสมผสานอย่างลงตัวไปกับความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์สิ่งดีให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยในตัวของอาจารย์สาวท่านนี้ ทำให้ผมรู้สึกดีใจที่ประเทศไทยได้มีอาจารย์ที่ดีเพิ่มขึ้นมาอีกคนนึง และผมก็มั่นใจเป็นอย่างยิ่งว่า พี่จาจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศไทย อย่างน้อยที่สุดก็ในฐานะอาจารย์เล็กๆคนนึง ที่จะอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนมีความสามารถที่เปรียบพร้อมทั้งด้านความรู้และคุณธรรมในจิตใจ

แต่คงจะไม่เพียงเท่านั้น เพราะพี่จาได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในด้านต่างๆที่เธอมี ส่วนนึงในนั้นก็มาจากการบ่มเพาะจากการทำกิจกรรมในสมัยวัยเรียน ทั้งตอนที่อยู่เมืองไทย และในประเทศเยอรมัน จุดนี้เองที่ผมมองเห็นว่า พี่จาได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการเรียนรู้ ซึ่งไม่ใช่แค่การเรียนรู้ทางวิชาการในห้องเรียน แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้จากผู้คน และรวมถึงการเรียนรู้เพื่อเข้าใจตนเองด้วย สิ่งนี้เองที่ผมเห็นว่จะเป็นแรงบันดาลใจ ให้พวกเรากลุ่มสยามเสวนาได้มองเอาพี่จาเป็นแบบอย่าง นำมาเป็นพลังในการร่วมกันสร้างชุมชนแห่งนี้ ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง

ต้องขอขอบคุณพี่จาเป็นอย่างมากครับ ที่สละเวลาการทำงานมาให้สัมภาษณ์พูดคุยกับสยามเสวนาในครั้งนี้

วิจักขณ์ พานิช
๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗
เมืองโบลเดอร์ โคโลราโด